

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inosostvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Polt. čk. rač. 11.753. Telefon 3112

Razširjajte stanovski tisk!

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LEN-
DAVA je zborovalo 10. aprila 1937. v Cren-
sovcih. Navzočih je bilo 46 članov (57%) in
7 gostov.

Predsednik tov. Peternel je pozdravil
uvodoma vse navzoče, posebej novonamešče-
ne tovariše, ki so se udeležili zborovanja kot
gostje. Nato je prečital dnevni red, ki je bil
soglasno sprejet.

Sledilo je poročilo tov. predsednika, ki
nas je seznanil s stanjem organizacije. Za
njim je poročal tov. tajnik o tekočih zadevah
sreskega društva. Za obojelega tov. Prein-
gerja je podal blagajniško poročilo tov. Čeho-
vin Rudolf in opozoril člane na redno plače-
vanje. Za odsek učiteljic je govorila tov. Pre-
šernova in pozivala navzoče članice k skup-
nemu nastopu za obrambo ženskih pravic.

Po poročilih je tov. tajnik prečital naj-
važnejše dopise, ki so bili brez razprave spre-
jeti. Na osnovi dopisov so se izoblikovali in
sprejeli sledeči sklepi:

1. Podporni fond sres. društva naj deluje
po predloženem pravilniku.

2. Osnuje naj se odsek učiteljic. Za po-
verjenico je bila izvoljena tovarišica Karž
Olga.

3. Sprejetih je bilo več predlogov k spre-
membi zakona o nar. šolah, ki razpravljajo o
učit. vrtu, minimalnem obsegu učiteljskega
stanovanja in ustanovitve posebnega sreske-
ga šolskega odbora za zgradbo novih šol.

4. Sklenilo se je, da bo vse spremembe
predloge k zakonu o nar. šolah proučila po-
sebna društvena seja, na katero se vabijo vsi
izvrstni poznavalci zakona. Seja se bo vršila
24. aprila 1937. ob 15. uri v Turnišču. Vsi
šolski upravitelji naj se po možnosti udeleže
seje, ali pa naj pošljejo pismene osnutke svo-
jih predlogov.

Po sprejetju predlogov so se vršile nado-
mestne volitve odborov in njih namestni-
kov, ki jih je bilo treba izvoliti na mesto pre-
meščenih tovarišev. Za namestnike uprav.
odbora so bili izvoljeni: Svelg Stefan, Mlekuž
Franjo in Robnik Ema; v nadzorni odbor Ba-
bič Jože, v častno razsodišče pa Luci Ivan.

Po volitvah je predaval tov. Križanič
Franc o »Povezanosti pedagogike s psiholo-
gijo in psihoanalizo«. Predavanje je bilo teo-
retskega značaja. Zelo pa je kljub temu živo
odobravanje poslušalcev. Tov. Škrabl je za
prihodnje zborovanje obljubil predavanje iz
praktičnega območja učit. udejstvovanja.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo 8. maja
1937. v Murski Soboti skupno s 3 društvi.

Peternel, preds. Križanič Franc, tajnik.

+ JUU — SRESKI UČITELJSKI DRU-
ŠTVI CELJE IN ŠMARJE PRI JELŠAH sta
zborovali skupno 10. aprila v Celju ob ude-
ležbi 210 članstva. Predsednik celj. društva je
uvodoma dal izraza veselju na iskrenih stikih
med društvoma, nakar je pozdravil 10 novo
pristopivših članov, ki so: tov. Hojerjeva, Go-
diclova, Polakova, Potiskova, Berglezova, Kot-
nik, Binder s soprogo, Rejec in Veljak. Posve-
čen je bil spomin preminulem tov. Josipu La-
pajneju, čigar smrt je bridko zadela stran. or-
ganizacijo in narod. Navajale so se določbe
finančnega zakona k državnemu proračunu
za l. 1937/1938., v kolikor zadevajo šolstvo in
učiteljstvo. Komentiral se je amandman, po
katerem izgube učiteljice ob poroki z neuči-
telji službo in celo že pridobljeno pravico do
pokoja. S citiranjem soglasnih sodb vse
naše javnosti je bilo predočeno neugodno
stanje narodnega šolstva Slovenije, zlasti pa
naglasno dejstvo brezposelnosti učit. abitu-
rientov ter razredov brez učitelja. V zvezi
s porastom cen življenjskih potrebščin je bila
poudarjena nujnost potrebe reguliranja ura-
dnih prejemkov vsaj na višino pred zadnjo
redukcijo. V dokaz, kako je vse delo sekcije
odgovarjalo čisti stanovski liniji tudi že pred
leti, je bila prečitana spomenica predsedni-
škega zbora sekcije iz l. 1932., katere zahteve
so slej ko prej aktualne. Sreski šolski nad-
zornik g. R. Pestevšek je podal navodila v
zvezi s sklepi nedavne seje nadzornikov ba-
novine, v smislu katerih bo šola administra-
tivno praktično izpopolnjena. Tov. književ-

nica Ruža Lucija Petelinova je poročala o po-
menu svetovnega protivojnega kongresa, ki
bo letos na Dunaju pod geslom »Smo proti
vojni, sovraštvu in bedi« delal na boljši bo-
dočnosti človeštva. Referent banov. odbora
PRK tov. Starman je očitral naloge in delo te
organizacije ter njenih edinic in dal stvarna
navodila. Ugotovljena je bila ugodna letna
bilanca in uspešno, koristno delo vseskozi
likvidne »Učit. gospodarske in kreditne za-
druge v Celju«, katere letni promet je dosegel
843.000 Din. Tov. Hajnšek je ugodno poročal
o »Učiteljskem zdraviliškem domu« v Roga-
ški Slatini. Tov. Gobec je priporočal poseben
način štednje in osnivanje »Hrenovega var-

čevalnega fonda«. Sledil je razgovor o sestav-
ljanju predlogov za izpremembo zakona o
nar. šolah, pri tem pa je bila naglašena po-
sebej potreba, da se težnje učiteljstva tudi
upoštevajo. Zborujoči so darovali kot prvi
temeljni kamen za ustanovitev »Prešernovega
muzeja« na pesnikovem domu, ki naj preide v
last slovenskega naroda, 600 din. Predavanje
režiserja g. Cirila Debeveca iz Ljubljane »O
ideoloških osnovah sodobnega gledališča« je
zaradi predavateljeve zadržanosti žal od-
padlo.

Miloš Verk, t. č. preds. Fran Roš, t. č. preds.
O. Rataj, t. č. tajnik. A. Jagrovič, t. č. tajnik.

Seme gre v klasje

V nekem kraju so se zbrali okoliški mo-
gočnjaki in med drugim preračunavali tudi
šolske razmere v okolici. Najimnitnejši med
njimi, ki mu šola ni mogla vstopiti najprimi-
tivnejše omike, se je povzpela do tele duho-
vite misli: »Kaj pa so prav za prav uradniki?
Nič drugega kot naši hlapi, saj jih vendar
mi plačujemo.«

Ta nedosežna duhovitost je šla od ust do
ust. Raznašali so jo zvesti poslušalci onega
»duhovitega gospoda govornika« in eden teh
mogočnjakov je kmalu nato naslovil na šol-
skega upravitelja v svojem kraju takole pi-
smo, ki je seveda v vsem zelo zavito, preti-
rano in deloma iz trte izvito: »Šolskemu
upravitelju v N. — Podpisani sporočam na-
slovu, da se sej šolskega odbora ne morem
več udeleževati, ker on ne spoštuje sklepov
šolskega odbora, kateri njemu niso simpa-
tični. Dokaz.

Šolski odbor je v treh sejah obravnaval
razširitev osnovne šole za en razred. Vsaki-
krat je po vsestranskem razmotrivanju prišel
do soglasnega sklepa (izvzemši šol. uprav.) da
bi bila razširitev v triraz. za naše razmere ne-
primerna in nepotrebna. Naslov je sam izja-
vil, da je iz rojstne knjige razvidno, da bo
število učencev padalo. (Kar seveda ni res! O-
pomba poročevalca.) Zaradi malenkostnega
osebnega ugodja naj trpi ves šolski okoliš.
Naslov ni uvaževal upravičenih pomislekov
šolskega odbora. Noče razumeti, da se je z
uvodbo trirazrednice uvedel novi učni načrt
(saj to je bil po mojem mnenju glavni raz-
log), ki je skrajno neprimeren za naše kmet-
ske razmere. Živimo v območju industrijske-
ga kraja, kamor odhajajo vse delovne moči.
Nujno bi kmetje rabili, vsaj starejše letnike,
pri domačih delih, ker ni mogoče dobiti po-
slov, a morajo biti vsak dan v šoli 4 ure in
pol. Tam pa seveda vsako uro odmor. Vča-
sih je učil en učitelj do 100 učencev, zdaj pa
kije 120. (Število ni pravilno! Op. por.) Mi
kmetje pravimo, da se tako zapravlja javni
denar.

Drugi primer. Naslovu se je zahotelo
električno napeljava v vse prostore, seveda

na stroške občine. Odbor je bil mnenja, da
to ne kaže v sedanjem času, ker je treba od-
plačevati prispevek za daljnovod, pa tudi po-
trebe ni, ker se otroci uče podnevi. Pomisliti
bi bilo, da so vsled odplačevanja prispevka
šle občinske doklade v višino 150 %. To se-
veda naslov ne čuti, ker njega to ne žuli.
Nadrejena oblast vedno zahteva štednjo in
štednjo, ki bi bila v današnjih časih tudi na
mestu. Z ozirom na visoke doklade, in ker
v učnih sobah elektrika ni potrebna, je od-
bor predlog šolskega upravitelja soglasno od-
klonil. (Kako pa je tam, kjer elektrike sploh
ni? Kako se pa tam pouk vrši? Pa so menda
tudi večrazredne šole, celo gimnazije?) Ne
razumemo kako gre to s štednjo v sklad?

Iz zgoraj navedenih dejstev je razvidno,
da je institucija šolskega odbora nepotrebna,
ker šolski upravitelj lahko dosega vse, kar
se mu poljubi in požel, ne samo brez sklepa,
temveč proti sklepu odbora in to za stvari,
ki niti niso potrebne. Z ozirom na to se mi
zdi s strani naslova kot zasmeh odboru še
vabiti ga na sejo.

Ker podpisani nimam šolskega zakona,
bi samo želel zvedeti, če je kaka zakonita
določba, da šolski odbor mora proti svoji
volji in volji plačujočih napeljati v učne sobe
električno napeljava. — Podpis.

Pismo naj bo dokument, kam privede
hujskanje. Seveda je v njem marsikaj po-
tvorjenega. Tako število učencev, kakor tudi
trditve, da gre vse po volji upravitelja. Ob-
last je sama zahtevala večrazrednico in
prvotno tudi člani krajevnega šolskega od-
bora niso bili principiarno proti. Šele pod
pritisком mogočnjaka so postali pozneje ne-
odločni. Glede razsvetljave šole je omenbe
vredno, da jo imajo v dotičnem, zelo boga-
tem kraju, že skoro vsi telički po hlevih, le
šola bi je ne smela imeti. Tudi to je odbor
prvotno že sklenil, a ker mogote ne gre to
v račun, je začel delovati proti, čeravno je
oblast to ukazala.

Pismo naj bo žalosten dokument malih
ljudi, ki vidijo samo sebe in svojo veličino.
Ljudstvo in njegov napredek jim je pa deveta
skrb.

Lir.

Šoli odrasla mladina je potrebna vzgoje in izobrazbe

Ob lepo uspelem kmetijskem tečaju v Veliki Dolini

Ena najaktualnejših zahtev sedanje dobe
je: pomagajmo naši vasi, proniknimo v bit-
nost kmečkega življenja, kjer je naša duhov-
na misija in kamor moramo usmeriti vse
svoje delo. To zahtevo je učiteljski zbor
državne narodne šole v Veliki Dolini upošte-
val pri letošnjem dvomesečnem kmetijskem
in gospodinjisko-nadaljevalnem tečaju, ki je
nad vse pričakovanje odlično uspel.

Pozdravili smo dejstvo, da se je začelo
tudi pri nas, v teh obmejnih krajih, z resnim
delom. V februarju in marcu se je vršil tečaj,
ki je privabil rekordno število udeležencev.

Tečaj je vodil učiteljski zbor z upravi-
teljem na čelu s pomočjo sreskih referentov
iz Brežic in Krškega. Banska uprava, ki je
dovolila in odobrila ustanovitev pripravljale-
nega kmetijskega tečaja, je imenovala za
redne učne moči: gg. Zupana Ivana, upravi-
telja, Gnjazdo Janeza, veroučitelja, Trdana
Antona, Dolinarja Zdenka in Havlička Jo-
žeta. Tečaj je redno, dvakrat tedensko, ob-
iskovalo ca. 30—35 fantov. Ob nedeljah pa
so se vršila predavanja sreskih referentov
za tečajnike in občinstvo sploh. Nabito pol-
na šolska soba je pričala, kako veliko zani-
manje je bilo med odraslimi. Tečajnikom je
učiteljski zbor razgrnil kopico načrtov um-
nega in racionalnega gospodarstva, ki je pre-
potrebno našim vsem. Tu se je pokazalo,
da je volja pri fantih močna, treba je le orati
ledino. Učiteljski zbor je rešil zastavljeno
nalogo prav dobro. Kar je odrasli mladini
ustvarila šola pred tremi, petimi, desetimi
leti — to je premišljeno dopolnjeval naš te-
čaj. Načelo stranjenega pouka je prišlo kolikor
mogoče do veljave. Središče so tvorili gospo-
darski predmeti, drugi so dopolnjevali pouk.
Ogled vzornih kmetij nudi fantom žive slike,

ki ostanejo dalj časa v spominu, prav tako
tudi zanemarjena gospodarstva, ki so tudi
pri nas marsikje vzrok bede, moralnega ter
gnotnega propadanja. Zato si bodo fantje v
maju ogledali tudi banovinsko šolo na Grmu.

Pri pouku se je oziralo pred vsem na
državlansko vzgojo, kar je bilo ravno v teh
krajih potrebno. Etična državljanska pravila
so med poglavji pri slovenščini dobila kon-
kretno formo, da so mladi fantje doživljali
v notranjosti dobra in plemenita nagnenja za
občestvo, narod, kralja in — državo.

Izredni predavatelji, imenovani od ban-
ske uprave, so dopolnjevali program. Kme-
tijski referent g. Mohorčič iz Brežic je podal
našim občanom temeljna znanja o vinograd-
ništvu, o cepljenju trt itd. Vinogradništvo je
tu pri nas na robu Gorjancev osrednja go-
spodarska panoga. Veterinar g. Vizjak Janko
je zelo zanimivo obravnaval najbolj značilne
bolezni pri živini in prvo pomoč pri njihovem
pojavu. Sreski šumarski referent ing. g. Vir-
nik iz Krškega je poslušalce seznanil z naj-
važnejšimi gozdnimi kulturami, ki uspevajo
pri nas in zainteresiral s svojim tehtnim pre-
davanjem kmečke posestnike za pogozdova-
nje. Zdravstveni referent g. dr. Černelc pa
je v zelo zanimivem predavanju pokazal
vpliv alkohola na organizem; govoril je o je-
tiki in raznih boleznih. Drugič pa so naše
matere poslušale vzorno predavanje istega
predavatelja, ki jim je pokazal higieno žene
in najbolj pereča poglavja iz njihovega živ-
ljenja.

Vzporedno s kmetijskim tečajem se je
vršil tudi gospodinjisko-nadaljevalni tečaj, ki
je privabil nad 50 deklet, ki se niso ustra-
šile dolge in slabe poti ob večernih urah. Z
velikim zanimanjem so sledile pouku. Pouče-

VSEBINA:

Jedro problema.

Seme gre v klasje.

Šoli odrasla mladina je potrebna vzgoje in
izobrazbe.

Iz seje širšega odbora učiteljic gospodinjsko-
nadaljevalnih šol.

Borcu za svobodo šole in učiteljstva.

Radovanu Cvetku na sveži grob.

Učiteljski pokret: Iz vodstva mariborske
delovne edince. — K maksimalnemu
okvirnemu načrtu za študij vasi. — Be-
ležke.

Samota.

LISTEK: Luka Martinovič in Martin Lu-
kanovič.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski
pravniki. — Mladinska matica. — Šol-
ski radio. — Stanovska organizacija JUU.

— Novosti na knjižnem trgu.

vale so sledeče učne moči: ge. Dolinar Elvira,
Zupan Alojzija, Reja Rada, Trdan Mira in
gdč. Šemrl Cirila.

K zaključku tečaja je prišel tudi sreski
podnačelnik iz Brežic g. dr. Švab, ki se je v
imenu sreskega načelnika zahvalil učiteljske-
mu zboru ter vsem izrednim predavateljem
za požrtvovalno delo, pa tudi tečajnikom in
vsemu občinstvu, ki je v tako velikem številu
sledilo predavanjem.

Mladina bo prepričana sama sebi. Začeto
delo je treba nadaljevati, da se bo mlajši rod
povzpela do možnosti boljše skrbeti za napre-
dek svoje domačije in s tem za gospodarski
napredek podeželja.

Učitelj, ki res in tudi živo čuti potrebo,
da se v njegovem okolišu dvigne gospodar-
stvo, ki zraste z ljudstvom v občestveno živ-
ljenje v smislu zahtev sedanje, za našega ma-
lega človeka najbolj kritične dobe — tak učiteljski
živja zaupanje in ljubezen naroda.

Tone Trdan.

Iz seje širšega odbora učiteljic gospodinjsko- nadaljevalnih šol

V marcu se je po daljšem presledku vršila
seja širšega odbora učiteljic gospodinjsko-
nadaljevalnih šol.

Predsednica tov. Mešičkova se je uvodo-
ma z iskrenimi besedami spomnila umrle tov.
Neže Klunove iz Dolenje vasi. Med prvimi,
ki so posvetile svoje moči in zmožnosti go-
spodinjsko-nadaljevalni šoli, že takoj v po-
četku, je bila tudi ona.

Število gospodinjsko-nadaljevalnih šol je
v letošnjem šolskem letu nazadovalo za 9.

Vzrok je iskati deloma v tem, da velik
del učiteljic, ki so pripravljene za to delo,
nima potrebne kvalifikacije, ker že par let
ni bilo praktičnega tečaja.

S tem, da tudi delovnega občestva že dve
leti ni, je pretrgan osebni stik med voditeljicami
in edina prilika, da je učiteljstvo teh šol
moglo razpravljati o vseh vprašanjih, ki to
šolstvo zadevajo, in je iz tega skupnega ob-
čestvenega dela črpalo moči in voljo za na-
daljnjo delo.

Prekinjeno je izhajanje »Prosvete« in s
tem pisana vez med odborom in učiteljicami
gospodinjskih nadaljevalnih šol.

Poleg drugih vzrokov so še krajevnne raz-
mere, ki delo podpirajo, ali pa onemogočajo.

Medsebojno razmerje med voditeljicami
in krajevnimi šolskimi odbori je poglobiti, da
bodo tudi krajevni činitelji čutili soodgovor-
nost na napredku oziroma nazadovanju šole in
ne bo kot doslej v mnogih primerih padla od-
govornost le v breme voditeljice same.

Notranji ustroj, oziroma šolsko delo je
ostalo neizpremenjeno. Glede učnih moči se
je izpremenilo le v toliko, da je pouk dovo-
ljen izključno le kvalificiranim učiteljicam.

Ker se na učiteljice gospodinjsko-nada-
ljevalnih šol stavi vedno večje zahteve, bo
treba primernih nadaljevalnih tečajev, da se
njih strokovna izobrazba poglobi.

Letošnje počitnice predvideva odbor zo-
pet tečaj za fino kuho, ki se bo vršil takoj v
začetku julija, pod istimi pogoji kot lansko
leto, na kar se učiteljice opozarja že sedaj.

Poleg tega tečaja bo skušal odbor organi-
zirati tudi tečaj za prirojanje. Poučevala
naj bi praktična učiteljica, ki bi znala v krat-
kem času nuditi res toliko, kolikor se rabi v
gospodinjsko-nadaljevalni in osnovni šoli.

Razpravlja se tudi o vrtnarskem in zele-
njadarskem ter praktičnem tečaju, ki naj bi
ju priredila banska uprava, po smernicah in
programu odbora.

Ponovno se vložijo na kr. bansko upravo
vloga za reformo gospodinjskega pouka na
učiteljsku, ker le potem bomo smeli pričako-
vati dovoljnega zanimanja za gospodinjsko-
nadaljevalno šolstvo tudi od strani mladih učiteljic.